

Zakelijk

Gebruik deze controlestijl voor zakelijke correspondentie en documenten die een strikte toepassing van de grammaticale regels en de interpunctie eisen.

De **Zakelijke controlestijl** kijkt uw tekst na op **Formeel** niveau.

Spelling Plus

Gebruik deze controlestijl voor een revisie van de laatste versie van uw tekst of wanneer grammaticale en stilistische kwesties niet van belang zijn.

De **Spelling Plus controlestijl** kijkt uw tekst na op **Standaard** niveau.

Snel nakijken

Gebruik deze controlestijl om spelling, gebruik van hoofdletters, interpunctie en grammatica van uw tekst te controleren.

De **controlestijl Snel nakijken** controleert op **Standaard** niveau.

Persoonlijk

Gebruik deze controlestijl voor het nakijken van uw persoonlijke brieven, informele memo's en teksten. De **Persoonlijke controlestijl** kijkt uw teksten na op **Informeel** niveau.

Zeer strikt

Gebruik deze controlestijl voor het nakijken van uw tekst op zo veel mogelijk foutenklassen.
De **Zeer strikte controlestijl** kijkt uw tekst na op **Formeel** niveau.

Zeer strikt (in België)

Gebruik deze controlestijl voor het nakijken van uw tekst op zo veel mogelijk foutenklassen. De foutenklassen relevant voor Belgische schrijvers zijn hier actief.

De **Zeer strikte controlestijl** kijkt uw tekst na op **Formeel** niveau.

Technisch / Wetenschappelijk

Gebruik deze controlestijl voor technische en wetenschappelijk documenten.

De **controlestijl Technisch / Wetenschappelijk** kijkt uw tekst na op **Standaard** niveau.

Commercieel

Gebruik deze controlestijl voor commerciële documenten.

De **Commerciële controlestijl** kijkt uw tekst na op **Standaard** niveau.

aanvoegende wijs

De aanvoegende wijs of conjunctief komt alleen voor in de derde persoon enkelvoud van de tegenwoordige tijd en wordt gevormd door de "-n" van de infinitief weg te laten.

✦ Lang **leve** de koningin.

leve = aanvoegende wijs van **leven**.

actieve vorm

Als een zin in de actieve (of bedrijvende) vorm staat, duidt het grammaticale onderwerp de handelende persoon aan (in tegenstelling tot de passieve vorm). De persoon of zaak die de handeling ondergaat, wordt aangeduid door het lijdend voorwerp. Het werkwoordelijk deel van de zin wordt gevormd zonder het hulpwerkwoord "worden".

✦ **De terrorist** steekt **het stadhuis** in brand.

Dit is een actieve zin waarin

de terrorist = onderwerp

het stadhuis = lijdend voorwerp.

✦ **Het stadhuis** is **door de terrorist** in brand gestoken.

Dit is een passieve zin waarin

het stadhuis = onderwerp

door de terrorist = "door"-bepaling.

antecedent

Een antecedent is een woord (of woordgroep) waarnaar met wederkerende, wederkerige, persoonlijke en betrekkelijke voornaamwoorden verwezen wordt.

◆ **De moeder** waste **zichzelf** eerst.

◆ Dat is **de man, die** geld verduisterde.

In deze voorbeeldzinnen zijn **zichzelf** en **die** voornaamwoorden, die naar hun antecedent "de moeder" en "de man" verwijzen.

antoniem

Een antoniem is een woord waarvan de betekenis tegengesteld is aan die van een ander woord.

✦ **Donker** is een antoniem van **licht** en **toeval** een antoniem van **noodzaak**.

barbarisme

Een barbarisme is een woord (of woordgroep) dat naar buitenlands voorbeeld is gevormd, maar in strijd is met het Nederlandse taaleigen.

✦ **centraalpunt, frontpagina**

Het woord **centraalpunt** is (naar het Duitse woord "Zentralpunkt") de onjuiste benaming voor "middenpunt" en **frontpagina** (naar het Engelse "front page") is de onjuiste benaming voor "voorpagina".

belgicisme

Een belgicisme is een woord (of woordgroep) dat kenmerkend is voor het Frans of Nederlands in België en afwijkt van de Franse of Nederlandse standaardtaal.

✦ **baxter** (juist: infuus), **bijhebben** (juist: bij zich hebben) en **depanneuse** (juist: takelwagen)

beperkend

Een beperkende bijvoeglijke bijzin is een bijzin die het antecedent nader inperkt.

✦ Het kind **dat daar ligt**, heb ik vorige week nog zien fietsen.

dat daar ligt = een beperkende bijzin. Deze woordgroep geeft aan om welk kind het precies gaat.

betrekkelijk voornaamwoord

Een betrekkelijk voornaamwoord of relativum verwijst naar een antecedent in de zin en leidt een betrekkelijke bijzin in.

✦ **Amerikaanse toeristen, die** ons land goedkoop vinden, geven hier veel uit.

✦ **die** = betrekkelijk voornaamwoord dat verwijst naar **Amerikaanse toeristen**.

✦ **Het huis dat** wij jaren hebben bewoond, staat nu leeg.

dat = betrekkelijk voornaamwoord dat verwijst naar **het huis**.

bezittelijk voornaamwoord

Een bezittelijk voornaamwoord verwijst naar de bezitter (ook in een figuurlijke betekenis) van wat in een woord (of woordgroep) wordt aangeduid.

✦ Bas is **onze** hond.

onze = bezittelijk voornaamwoord dat de bezitter(s) van de hond aanduidt.

✦ Dit is **mijn** hoed.

mijn = bezittelijk voornaamwoord dat verwijst naar de bezitter van de hoed.

bijvoeglijke bepaling

Een bijvoeglijke bepaling is een bepaling bij een zelfstandig naamwoord of zelfstandig voornaamwoord. Het is zelf geen zinsdeel, maar altijd deel van een ander zinsdeel en kan zowel voor als na het bepaalde woord staan. De belangrijkste leden van de bijvoeglijke bepaling zijn:

- ✦ bijvoeglijk naamwoord
- ✦ een **groot** huis
- ✦ bijvoeglijk gebruikt bijwoord
- ✦ het huis **hiernaast**
- ✦ telwoord
- ✦ de **derde** maal
- ✦ voorzetselgroep
- ✦ het huis op de hoek van de straat

bijvoeglijke bijzin

Een bijvoeglijke bijzin duidt een eigenschap of hoedanigheid aan van een woord of woordgroep.

✦ Het huis, **dat gisteren nog te koop stond**, is vannacht afgebrand.

De deelzin **dat gisteren nog te koop stond** is een bijvoeglijke bijzin, die het antecedent "het huis" nader bepaalt

✦ De atleet **die vorig jaar wereldkampioen werd**, werd op doping betrapt.

De deelzin **die vorig jaar wereldkampioen werd** is een bijvoeglijke bijzin bij "de atleet".

Op grond van hun betekenis worden bijvoeglijke bijzinnen onderverdeeld in beperkende en uitbreidende bijvoeglijke bijzinnen.

bijvoeglijk naamwoord

Een bijvoeglijk naamwoord - ook adjectief genoemd - is een woord dat een eigenschap, hoedanigheid of toestand weergeeft van een persoon, zaak of begrip.

✦ Dat is een **ijverige** student.

✦ **ijverige** is een bijvoeglijk naamwoord dat het zelfstandig naamwoord "student" beschrijft

✦ Hij is een **goede** huisvader.

goede is een bijvoeglijk naamwoord dat "huisvader" beschrijft

bijwoord

Een bijwoord is een woord dat een eigenschap of hoedanigheid aanduidt van een werkwoord, een bijvoeglijk naamwoord, een telwoord of een andere bijwoord.

✦ Die atleet heeft **zeer hard** gelopen.

hard = een bijwoord dat iets meer zegt over het werkwoord "lopen"

✦ **zeer** = een bijwoord dat het bijwoord "hard" bepaalt

✦ Hij kwam **gisteren** aan.

gisteren = een bijwoord bij het werkwoord "aankomen"

bijzin

Een samengestelde zin bestaat uit een hoofdzin en een aantal bijzinnen. Bijzinnen zijn niets anders dan zinsdelen (onderwerp, lijdend voorwerp...) in de vorm van zinnen.

✦ Hij vertelde **dat hij volgende week op reis zou gaan**.

De deelzin **dat hij volgende week op reis zou gaan** is een bijzin die functioneert als lijdend voorwerp van "vertelde". Behalve onderwerpszinnen en lijdend-voorwerpszinnen zijn er bijwoordelijke bijzinnen, bijvoeglijke bijzinnen enz. Deze laatste kunnen worden onderverdeeld in beperkende en uitbreidende bijvoeglijke bijzinnen.

eigenaam

Een eigenaam is de naam van een persoon, zaak of plaats die altijd met een hoofdletter begint.

- ◆ **Jan** (persoon)
- ◆ **Campari** (zaak)
- ◆ **Schelde** (rivier)
- ◆ **Amsterdam** (stad).

eufemisme

Een eufemisme is een woord dat verzachtend, verhullend en verbloemend is. Het wordt doorgaans gebruikt om een kwetsend, ruw of misplaatst alternatief te kunnen vermijden.

- ◆ **ontslapen** = eufemisme voor "sterven"
- ◆ **bijstellen van de uitgaven** = eufemisme voor "besparen"

fonetische fout

Fonetische fouten zijn spelfouten die te maken hebben met spraakklanken.

✦ **mistifiseren** bevat twee fonetische fouten. De eerste i-klank moet in dit woord als "y" worden geschreven, en de s-klank dient te worden gespeld met een "c". "Mystificeren" dus.

formeel

Formeel taalgebruik is het tegenovergestelde van informeel taalgebruik. Het wordt gekenmerkt door het gebruik van woorden die correct zijn, maar conventioneel en stijf.

✦ **telkenmaal, pogen, weshalve**

gewestelijk

Gewestelijk of regionaal taalgebruik is taalgebruik dat behoort tot een bepaalde streek en niet gangbaar is in de standaardtaal.

✦ **kostelijk** = gewestelijk

kostbaar = standaardtaal

✦ **baxter** = gewestelijk

infuus = standaardtaal

homoniemen

Homoniemen zijn woorden die op dezelfde manier worden uitgesproken, maar een verschillende betekenis hebben.

- ◆ **hard** vs. **hart**
- ◆ **meid** vs. **mijt**
- ◆ **duur** in **voor de duur van een jaar** tegenover **duur** in **die asperges zijn te duur**

hoofdwkwoord

Een wkwoord dat in zjn eentje een handeling, toestand of proces weergeeft, is een zelfstandig wkwoord. Als de wkwoordelijke groep uit meer wkwoorden bestaat, maken we een onderscheid tussen het hoofdwkwoord en de hulpwkwoorden.

- ✦ Hij **zou komen**.
zou = hulpwkwoord
komen = hoofdwkwoord
- ✦ Ik **wil** haar niet **verontrusten**.
wil = hulpwkwoord
verontrusten = hoofdwkwoord

hulpwerkwoord

Een hulpwerkwoord is een werkwoord dat samen met een hoofdwerkwoord een werkwoordelijke groep vormt. Naar de betekenis kunnen we drie soorten hulpwerkwoorden onderscheiden:

✦ hulpwerkwoorden van tijd

Hij **heeft** een fiets gestolen.

Hij **is** gisteren aangekomen.

✦ hulpwerkwoorden van de passieve vorm

De bomen **zijn** door mijn oom geplant.

De schapen **werden** geslacht.

✦ hulpwerkwoorden van modaliteit

Het **kan** regenen.

Hij **lijkt** te slapen.

Dit pak **moet** naar de kleermaker worden gebracht.

Deze hulpwerkwoorden drukken een mogelijkheid (bv. **kunnen**), waarschijnlijkheid (bv. **lijken**) of wenselijkheid (bv. **moeten**) uit.

hypercorrect

Hypercorrecte woorden worden gevormd uit vrees dezelfde fout te begaan als in een ander woord, dat ten onrechte als gelijksoortig geval wordt beschouwd.

- ✦ **vloe** in plaats van het juiste "vloei" (naar "koe" en het foutieve "koei");
- ✦ **kofje** in plaats van "koffie" (naar "bakje" en "bakkie").

ingebiede zin

Inbedding is het verschijnsel dat een zin een zinsdeel is binnen een andere zin. De ene zin ligt daarbij "ingebied" in de andere.

- ◆ De rechercheur die beweerde dat de getuige die zei dat de paarse Ferrari van rechts kwam, kleurenblind is, was zelf kleurenblind.
- ◆ Deze zin bevat maar liefst drie ingebiede zinnen.

infinitief

Een infinitief - ook onbepaalde wijs genoemd - is de vorm van het werkwoord die in de meeste woordenboeken als trefwoord wordt gegeven. Deze vorm is onveranderlijk, dat wil zeggen niet gevoelig voor verandering van tijd, persoon of getal.

✦ **staan, zijn, geven, achteruitlopen, tafeltennissen**

informeel

Informeel taalgebruik is het tegenovergestelde van formeel taalgebruik. Het wordt gekenmerkt door het gebruik van woorden die correct zijn, maar afwijken van de algemeen aanvaarde normen.

✦ **mekaar, opflikker, afhuizen, dansmarieke, tetteraar**

inversie

In een gewone mededelende zin staat het onderwerp voor de persoonsvorm. Als we een ander zinsdeel vooropplaatsen (bv. in een vragende zin), komt het onderwerp meestal vlak na de persoonsvorm en spreken we van inversie.

✦ **Is je moeder** thuis?

is = persoonsvorm

je moeder = onderwerp

koppelwerkwoord

Een koppelwerkwoord is een werkwoord dat samen met een naamwoordelijk deel een naamwoordelijk gezegde vormt. Koppelwerkwoorden drukken in tegenstelling tot de meeste andere werkwoorden geen handeling uit, maar kennen een eigenschap toe aan het onderwerp van de zin. De volgende werkwoorden kunnen als koppelwerkwoord optreden: zijn, worden, blijven, blijken, schijnen, lijken, heten, dunken, voorkomen.

✦ Na al dat eten **is** zij nog steeds **broodmager**.

is = koppelwerkwoord

is broodmager = naamwoordelijk gezegde

✦ Hij **wordt** binnen 2 jaar **piloot**.

wordt = koppelwerkwoord

wordt piloot = naamwoordelijk gezegde

lidwoord

Een lidwoord of artikel is een woord dat met een zelfstandig naamwoord of met een zelfstandig gebruikt bijvoeglijk naamwoord verbonden wordt. Een lidwoord staat steeds op de eerste plaats in een zinsdeel.

✦ **De** chauffeur rijdt met **een** vrachtwagen naar **het** Zwitserse Zürich.

In het Nederlands bestaan drie lidwoorden: de bepaalde lidwoorden **de** en **het** en het onbepaald lidwoord **een**.

lijdend voorwerp

Een lijdend voorwerp of object is een zinsdeel dat bij bepaalde werkwoorden kan of moet optreden en dat aanduidt wat het voorwerp van de handeling of beweging is.

✦ De terriër heeft **de dochter van de burgemeester** gebeten.

de dochter van de burgemeester = lijdend voorwerp

bijten = overgankelijk werkwoord

meewerkend voorwerp

Een meewerkend voorwerp is een zinsdeel dat bij bepaalde werkwoorden kan of moet optreden en dat aanduidt waarop (op wie) de handeling van het werkwoord gericht is. Het meewerkend voorwerp wordt dikwijls ingeleid door "aan" of "voor".

✦ De directeur gaf **twee werknemers** een salarisverhoging.

twee werknemers = meewerkend voorwerp van "gaf"

✦ Hij vertelde het hele verhaal **aan zijn vader**.

aan zijn vader = meewerkend voorwerp van "vertelde"

meewerkende vorm

De meewerkende vorm van een voornaamwoord is die vorm die als meewerkend voorwerp kan functioneren. Dit zijn bijvoorbeeld "mij", "hem", "haar", "hun", "ons".

- ◆ De overledene bleek **hun** geen cent te hebben nagelaten.
- ◆ Mijn buurman heeft **me** eindelijk de waarheid verteld.

modaal werkwoord

Een modaal werkwoord (of hulpwerkwoord van modaliteit) is een hulpwerkwoord dat de houding uitdrukt tegenover de rest van de inhoud van de zin. De volgende werkwoorden kunnen als modaal werkwoord optreden: **moeten, kunnen, zullen, mogen, hoeven, willen, blijken, lijken, heten, dunken, voorkomen, schijnen.**

morfologische fout

Morfologische fouten zijn fouten die ontstaan door een onjuiste woordvorming. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren bij de vorming van verkleinwoorden of de vervoeging van werkwoorden.

- ✦ **schipje** = morfologisch foutieve vorm. De juiste verkleinvorm van "schip" is "scheepje".
- ✦ **breekte** = morfologisch foutieve vorm. De juiste verleden tijd van "breken" is "brak".

nevengeschikte zin

Nevengeschikte zinnen zijn zinnen die evenwaardig zijn en verbonden worden door een nevenschikkend voegwoord.

- ◆ **Philip verkocht zijn huis** en **hij emigreerde met zijn gezin naar Australië.**
- ◆ **Hij kocht een brood** en **ging naar de slager.**

De zinnen zijn met elkaar verbonden door het nevenschikkend voegwoord "en".

nevenschikkend voegwoord

Een nevenschikkend voegwoord is een voegwoord dat evenwaardige taalelementen verbindt. Er zijn vier soorten nevenschikkende voegwoorden.

- ✦ aaneenschakelend
- ✦ **en** in "In deze maat hebben we alleen nog gele en blauwe."
- ✦ tegenstellend
- ✦ **maar** in "Hij was wel ijverig, maar hij kon niet in teamverband werken."
- ✦ redengevend
- ✦ **want** in "Zij besloten te gaan schaken, want het regende."
- ✦ gevolgaanduidend
- ✦ **dus** in "Dat is een zeldzame, dus kostbare vaas."

nevenschikking

Nevenschikking is het verschijnsel waarbij twee of meerdere gelijkwaardige zinsdelen of zinnen aan elkaar verbonden worden door een nevenschikkend voegwoord. Men spreekt dan van nevengeschikte zinnen.

- ◆ **Albert sloot de deur achter zich en verliet de stad voorgoed.**
- ◆ **Theo** en **Thea** werkten hard aan die vertalingen.

nominalisering

Een nominalisering is een van een werkwoord afgeleid zelfstandig naamwoord.

- ◆ **legitimatie** (van: legitimeren)
- ◆ **komst** (van: komen)
- ◆ **verovering** (van: veroveren)
- ◆ **nominalisering** (van: nominaliseren)

Ook het verschijnsel waarbij men van de infinitief van een werkwoord een naamwoord maakt door er "het" voor te zetten, wordt nominalisering genoemd.

- ◆ **het salueren**
- ◆ **het denken** van Foucault
- ◆ **het zinneloze zeilen**

onderwerp

Het onderwerp of subject is het zinsdeel waarover in de zin iets gezegd wordt. Het stemt in persoon en getal overeen met de persoonsvorm.

✦ **Ik** ben nog altijd niet naar de bank geweest.

ik = onderwerp

ben = persoonsvorm

✦ Na afloop van de bespreking weigerden **de onderhandelaars** ieder commentaar.

de onderhandelaars = onderwerp

weigerden = persoonsvorm

onderwerpsvorm

De subjectsvorm - ook onderwerpsvorm genoemd - van een persoonlijk voornaamwoord is die vorm die als onderwerp kan functioneren.

◆ **ik, wij, u, jullie**

◆ **Hij** ziet **mij**.

hij = onderwerpsvorm

mij = voorwerpsvorm

onovergankelijk

Een onovergankelijk of intransitief werkwoord is een werkwoord dat geen lijdend voorwerp bij zich kan hebben.

✦ De doelmaan **aarzelde**.

De doelmaan **aarzelde** zijn duikvlucht. (onmogelijk)

Aarzelen is een onovergankelijk werkwoord. Het verdraagt geen lijdend voorwerp.

onscheidbaar samengesteld werkwoord

Een onscheidbaar samengesteld werkwoord is een samengesteld werkwoord, bestaande uit de combinatie van een partikel in de vorm van een bijwoord, bijvoeglijk naamwoord of zelfstandig naamwoord en een werkwoord, met de volgende typische eigenschappen:

- ✦ gebruikt als een persoonsvorm
Neemt de persoonsvorm de eerste of tweede plaats in de zin in, dan staat het werkwoord als één geheel vooraan.
Hij **beeldhouwt** al jaren.
- ✦ De misdadiger **blinddoekte** al zijn slachtoffers.
vorming van het voltooid deelwoord
"Ge" komt aan het begin van het werkwoord.
Hij heeft gedurende jaren **gebeeldhouwd**.
De misdadiger had zijn slachtoffer **geblinddoekt**.

ontkennend

Een ontkennend element is een negatief element dat een zin of een deel van een zin ontkent.

- ◆ Hij zal **nooit** vliegen.
- ◆ Zij gaat vandaag **nergens** meer heen.
- ◆ Kinderen kunnen **niet** alleen reizen.

onverbogen vorm

Een onverbogen vorm is - in tegenstelling tot een verbogen vorm - een vorm waaraan geen buigings- of vervoegingsuitgang is toegevoegd. Het gaat meestal om de infinitief voor werkwoorden, het enkelvoud van zelfstandige naamwoorden enz.

✦ **helpen, kast, aardig, gouden**

oorzakelijk voorwerp

Een oorzakelijk voorwerp is een zinsdeel dat bij een aantal naamwoordelijke gezegdes verplicht is en dat aanduidt waarop het gezegde van toepassing is.

✦ Dat nieuwe boek van hem is **een goede recensie** waard.

een goede recensie = oorzakelijk voorwerp

waard = naamwoordelijk gezegde

✦ De bibliotheek is **tienduizenden boeken** rijk.

tienduizenden boeken = oorzakelijk voorwerp

rijk = naamwoordelijk gezegde

overgankelijk

Een overgankelijk of transitief werkwoord is een werkwoord dat met een lijdend voorwerp voorkomt. Er zijn verplicht overgankelijke werkwoorden, die altijd een lijdend voorwerp bij zich hebben (zoals "gebruiken") en niet-verplicht overgankelijke werkwoorden, die ook zonder lijdend voorwerp kunnen verschijnen.

✦ Hij gebruikte **de lift**.

Hij gebruikte. (onmogelijk)

gebruiken = verplicht overgankelijk

✦ Hij drinkt **een glas melk**.

Hij drinkt.

drinken = niet-verplicht overgankelijk

overtreffende trap

Een belangrijk kenmerk van het bijvoeglijk naamwoord is dat het trappen van vergelijking kan krijgen. Op basis van de onverboegen vorm kan door toevoeging van "-st" de overtreffende trap of superlatief worden gevormd.

◆ doof dover **doofst**
◆ zuur zuurder **zuurst**

passieve vorm

Als een zin in de passieve (of lijdende) vorm staat, duidt het grammaticale onderwerp niet de handelende persoon aan (zoals in de actieve vorm), maar de persoon of zaak die de handeling ondergaat. Het eigenlijke onderwerp treedt op in de vorm van een "door"-bepaling. Het werkwoordelijk deel van de zin bestaat uit een vorm van het hulpwerkwoord "worden" of "zijn" en een voltooid deelwoord.

✦ **De terrorist** steekt **het stadhuis** in brand.

Dit is een actieve zin waarin

de terrorist = onderwerp

het stadhuis = lijdend voorwerp

✦ **Het stadhuis** is **door de terrorist** in brand gestoken.

Dit is een passieve zin waarin

het stadhuis = onderwerp

door de terrorist = "door"-bepaling.

persoonlijk voornaamwoord

Een persoonlijk voornaamwoord is een voornaamwoord dat altijd zelfstandig wordt gebruikt en in het algemeen naar bepaalde, identificeerbare personen verwijst.

✦ De professor dacht dat **zij** de stof wel aankon.

Als **jullie** dit lezen, ben **ik** al op weg naar India.

persoonsvorm

De persoonsvorm is de vervoegde werkwoordsvorm die in getal en persoon overeenstemt met het onderwerp en die aangeeft in welke tijd de zin staat. Men onderscheidt de voor-pv (in een hoofdzin als eerste of tweede zinsdeel) en de achter-pv (achteraan in bijzinnen).

✦ De weerman **voorspelde** gisteren, dat het vandaag waarschijnlijk **zou** regenen.

voorspelde = voor-pv

zou. = achter-pv

pleonasme

Een pleonasme is een stijlfiguur waarbij men meer woorden gebruikt dan nodig om een begrip uit te drukken, zonder dat daarmee een literair of komisch effect wordt beoogd.

oude grijsaard

arme bedelaar

De inhoud van het ene woord is al afleidbaar uit die van het andere.

samenstelling

Een samenstelling is een woord dat wordt gevormd door de verbinding van twee of meer woorden die ook zelfstandig kunnen voorkomen.

✦ **keukendeur, terugkoppelingsmechanisme, broodmager, stofzuigen**

scheidbaar samengesteld werkwoord

Een scheidbaar samengesteld werkwoord is een samengesteld werkwoord, bestaande uit de combinatie van een partikel in de vorm van een bijwoord, bijvoeglijk naamwoord of zelfstandig naamwoord en een werkwoord, met de volgende typische eigenschappen:

✦ gebruikt als een persoonsvorm

Staat de persoonsvorm vooraan in de zin, dan komt alleen het werkwoordelijk deel vooraan en komt het eerste lid verderop in de zin.

Hij **keurt** het niet **goed**.

De zon **gaat** nog niet **onder**.

✦ vorming van het voltooid deelwoord

"Ge" komt tussen het eerste en tweede deel.

Hij heeft het **goedgekeurd**.

De zon is **ondergegaan**.

stopwoord

Een stopwoord is een woord (of woordgroep) dat men te pas en te onpas gebruikt als tussenvoegsel.

✦ **dus, eh, ja, weet je**

synoniem

Twee woorden zijn elkaars synoniemen als ze (ongeveer) dezelfde betekenis hebben.

- ◆ **aanvang, begin** = synoniemen
- ◆ **schreeuwen, krijsen** = synoniemen

tautologie

Een tautologie is een stijlfiguur waarbij men hetzelfde denkbeeld in twee (of meer) verschillende uitdrukkingen weergeeft.

wis en zeker

blij en verheugd

Ook zinnen waarvan de inhoud noodzakelijk waar is, worden tautologieën genoemd.

De bal is rond.

Mensen zijn ook maar mensen.

tegenwoordige tijd

De tegenwoordige tijd is de werkwoordstijd die gebruikt wordt om aan te duiden dat de handeling plaatsvindt tijdens het moment van spreken.

- ◆ We **sturen** hem **nu** naar je toe.
- ◆ **Terwijl ik dit schrijf, barst** er hier een onweer los.

telbaar

Zelfstandig naamwoorden kunnen worden onderverdeeld in telbare en niet-telbare. Telbare zelfstandige naamwoorden kunnen in het enkelvoud en het meervoud voorkomen, terwijl niet-telbare alleen in het enkelvoud of alleen in het meervoud voorkomen. Bovendien kunnen niet-telbare zelfstandige naamwoorden niet (of niet zonder meer) met het onbepaald lidwoord "een" worden verbonden.

- ◆ huis = telbaar
- ◆ goud = niet-telbaar

Wij verkopen een huis.

Wij verkopen een goud. **(onmogelijk)**

Wij verkopen huizen.

Wij verkopen gouden. **(onmogelijk)**

tijdbepalend

Een tijdbepalende of temporele bijzin is een bijzin die de tijd(sduur) aangeeft van de in de hoofdzin uitgedrukte handeling.

✦ **Zolang hij bij haar in dienst is**, wil ik hem niet spreken.

✦ **Zolang hij bij haar in dienst is** = tijdbepalende bijzin

✦ **Toen hij terugkwam**, was zijn auto verdwenen.

Toen hij terugkwam = tijdbepalende bijzin

toegelaten spelling

Spelling is een systeem van afspraken om gesproken taal weer te geven. In Nederland en Vlaanderen bestaan er in dit systeem twee stromingen: de voorkeurspelling (de officiële spelling) en de toegelaten spelling. Dit betekent dat sommige woorden op twee manieren kunnen worden geschreven.

- ◆ **quasi** = voorkeurspelling
- ◆ **kwasi** = toegelaten spelling
- ◆ **yoghurt** = voorkeurspelling
- ◆ **joghurt** = toegelaten spelling

toekomstige tijd

De toekomstige tijd is de werkwoordstijd die gebruikt wordt om aan te duiden dat de handeling zal plaatsvinden na het moment van spreken.

- ✦ Het **zal** wel weer **gaan regenen**.
- ✦ Morgen **zal** het beter **gaan**.

trema

Een trema - ook deelteken genoemd - wordt op een klinker geplaatst om aan te duiden dat er een nieuwe lettergreep begint. Het moet voorkomen dat een woord waarin twee klinkertekens op elkaar volgen, verkeerd gelezen wordt.

✦ **geïnteresseerd, eendeï, coördinator**

typfouten

Typefouten zijn mechanische fouten die ontstaan door een verkeerde aanslag tijdens het typen van een tekst.

✦ **muziekinstrumen, treffzeker**

uitbreidend

Een uitbreidende bijvoeglijke bijzin is een bijzin die een nadere omschrijving geeft van het antecedent.

✦ De eerste minister, **die op rondreis was**, gaf gisteren een toespraak over het onderwijs.

die op rondreis was = uitbreidende bijzin, die aanvullende informatie geeft over het antecedent "de eerste minister", maar het niet beperkt zoals de beperkende bijvoeglijke bijzin. Ook zonder de bijzin is het antecedent voldoende bepaald.

verbogen vorm

Een verbogen vorm is een vorm die een buigings- of vervoegingsuitgang heeft gekregen. Het meervoud van een zelfstandig naamwoord kan worden gevormd door toevoeging van de uitgang "-en" (veld - **velden**) aan de onverbogen vorm. De overtreffende trap van een bijvoeglijk naamwoord wordt gevormd door er de uitgang "-er" aan toe te voegen (vreemd - **vreemder**). De persoonsvorm van een werkwoord is een vervoegde vorm die in getal en persoon overeenstemt met het onderwerp (slapen - hij **slaapt**, jij **slaapt**).

verbuiging

Verbuiging is de vormverandering van een woord naar getal en geslacht, gekenmerkt door de toevoeging van een uitgang aan de onverbogen vorm

- ✦ **stoel** = onverbogen vorm
- ✦ **stoelen** = verbogen vorm (meervoudsvorm)
- ✦ **aardig** = onverbogen vorm
- ✦ **aardiger** = verbogen vorm (vergrotende trap)

vergotende trap

Een belangrijk kenmerk van het bijvoeglijk naamwoord is dat het trappen van vergelijking kan krijgen. Op basis van de onverbogen vorm kan door toevoeging van "-er" de vergotende trap of comparatief worden gevormd.

- ◆ doof **dover** doofst
- ◆ zuur **zuurder** zuurst

verleden tijd

De verleden tijd is de werkwoordstijd die gebruikt wordt om aan te duiden dat de handeling eerder plaatsvond dan het moment van spreken.

- ◆ De kinderen **spelen** in de tuin.
- ◆ De kinderen **speelden gisteren** in de tuin.

verouderd

Verouderd taalgebruik wordt gekenmerkt door het gebruik van woorden die correct zijn, maar stijf en oubollig.

✦ **jegens, noodwendigheid, stonde**

voegwoord

Een voegwoord is een woord dat gelijksoortige taalelementen met elkaar verbindt zonder zelf deel uit te maken van die soort. Er zijn twee soorten voegwoorden:

✦ nevenschikkende voegwoorden

en, maar, of

Hij wilde vandaag badmintonnen **of** morgen paardrijden.

✦ onderschikkende voegwoorden

omdat, toen, terwijl, zodat

Ze werd door de politie aangehouden, **omdat** ze te hard reed.

voltooid deelwoord

Het voltooid deelwoord is een vervoegde werkwoordsvorm die bij regelmatige werkwoorden eindigt op "-t" of "-d" (bij onregelmatige werkwoorden op "-en"), dikwijls begint met "ge-" en gebruikt wordt na het hulpwerkwoord "hebben" of "zijn".

◆ **gewerkt, gedood, gebraden, geweest, verscholen, ontsierd**

Een voltooid deelwoord kan ook worden gebruikt als bijvoeglijk naamwoord.

◆ een **gemiste** kans

◆ een **gepleegde** moord

voorkeurspelling

Spelling is een systeem van afspraken om gesproken taal weer te geven. In Nederland en Vlaanderen bestaan er in dit systeem twee stromingen: de voorkeurspelling (de officiële spelling) en de toegelaten spelling. Dit betekent dat sommige woorden op twee manieren kunnen worden geschreven.

- ◆ **quasi** = voorkeurspelling
- ◆ **kwasi** = toegelaten spelling
- ◆ **yoghurt** = voorkeurspelling
- ◆ **joghurt** = toegelaten spelling

voornaamwoord

Een voornaamwoord is een woord dat naar een persoon of zaak verwijst, zonder die bij naam te noemen. Het kan worden gebruikt in de plaats van een zelfstandig of bijvoeglijk naamwoord. Er zijn verschillende soorten:

- ✦ persoonlijk
- ✦ **ik, jij, wij**
bezittelijk
- ✦ **mijn, uw**
wederkerend
- ✦ **ons, zich**
wederkerig
- ✦ **elkaar**
aanwijzend
- ✦ **die, deze**
betrekkelijk
- ✦ **wat, wiens**
vragend
- ✦ **wie, welke**
onbepaald
- ✦ **alles, iets**

voornaamwoordelijk bijwoord

Een voornaamwoordelijk bijwoord is een bijwoord dat bestaat uit een combinatie van één van de bijwoorden "er", "hier", "daar", "waar", "ergens", "nergens" en "overal", en een voorzetsel.

✦ **hierop, eraf, waarmee**

voorwerpsvorm

De voorwerpsvorm of objectsvorm van een persoonlijk voornaamwoord is die vorm die als lijdend voorwerp en meewerkend voorwerp kan worden gebruikt. Dit zijn "me", "hem", "haar", "hen", "jullie" (en niet "ik", "hij", "we").

♦ ♦ **Zij** zagen het ook.

♦ ♦ Die ontdekking heeft **hen** met stomheid geslagen.

zij = onderwerpsvorm

hen = voorwerpsvorm

♦ ♦ **Ik** kocht een boek.

♦ ♦ De wind blies **me** omver.

ik = onderwerpsvorm

me = voorwerpsvorm

voorzetsel

Een voorzetsel of prepositie is een onveranderlijk woord dat een naamwoordsgroep inleidt en de relatie van die woordgroep met de rest van de zin aangeeft. Het kan bijvoorbeeld een plaatsbepaling of tijdsaanduiding inleiden.

- ◆ Hij woont **in** Leiden
- ◆ Ze liep **langs** de gracht.
- ◆ **Na** de vergadering gingen we iets eten.

Voorzetsels kunnen in sommige gevallen ook achter een naamwoordsgroep worden geplaatst.

- ◆ Hij liep de tuin **in**.
- ◆ Ze wandelde het bos **uit**.

voorzetseluitdrukking

Een voorzetseluitdrukking is een woordgroep die als voorzetsel functioneert.

✦ **ter wille van, op grond van, door middel van**

vreemd woord

Een vreemd woord is een woord dat (onveranderd) uit een andere taal is overgenomen en dat minder negatief wordt beoordeeld dan een barbarisme.

✦ **free-kick, bon-vivant**

wederkerend

Een wederkerend of reflexief werkwoord is een werkwoord dat met een wederkerend voornaamwoord voorkomt. Het onderwerp van de handeling is tegelijkertijd ook het voorwerp waarop de handeling terugkomt. Er zijn twee soorten wederkerende werkwoorden:

- ✦ echte wederkerende werkwoorden

Deze krijgen altijd een wederkerend voornaamwoord.

zich schamen, zich vergissen

- ✦ schijnbaar wederkerende werkwoorden

Deze kunnen ook zonder wederkerend voornaamwoord voorkomen.

scheren, wassen

wederkerend voornaamwoord

Een wederkerend voornaamwoord is een voornaamwoord dat zelf niet als onderwerp kan voorkomen en dat altijd verwijst naar het onderwerp.

✦ Agnes heeft **zich** al dikwijls vergist.

✦ **zich** = wederkerend voornaamwoord dat naar "Agnes" verwijst

✦ Ik heb **me**(zelf) gesneden.

me = wederkerend voornaamwoord dat naar "ik" verwijst

werkwoord

Een werkwoord is een woord dat een handeling, toestand of proces weergeeft, dit verbindt met een onderwerp en situeert in de tijd. Werkwoorden kunnen worden vervoegd.

✦ **zweefvliegen, gloeien, worden** = infinitief

fietst, moppert, hijgde = persoonsvorm

werkwoordstam

De werkwoordstam is in het algemeen gelijk aan de eerste persoon enkelvoud van de tegenwoordige tijd.

✦ werken = infinitief

(ik) **werk** = stam

lopen = infinitief

(ik) **loop** = stam

Bij een scheidbaar samengesteld werkwoord is de stam de niet-gescheiden vorm.

✦ **afkijk, achterhaal**

Bij onregelmatige werkwoorden wordt de term werkwoordstam vermeden.

woordvorm

Een woordvorm is een vorm die verkregen wordt door de vervoeging van een werkwoord of de verbuiging van een bijvoeglijk of zelfstandig naamwoord.

✦ **ging, gevonden, mooiste, namen**

zelfstandig

Een zelfstandig gebruikt woord is een woord dat alléén voorkomt, zonder verdere bepalingen. De meeste voornaamwoorden kunnen zelfstandig voorkomen, maar het voornaamwoord "jouw" en het lidwoord "de" bijvoorbeeld niet. Een zelfstandig werkwoord is een werkwoord dat zonder hulpwerkwoord wordt gebruikt.

zelfstandig naamwoord

Een zelfstandig naamwoord - ook substantief genoemd - is een woord dat een levend wezen, een ding of een begrip aanduidt. Het wordt meestal voorafgegaan door het lidwoord "de", "het" of "een".

✦ **minister, giraf, kast, verlies, tevredenheid**

zinsdeel

Deze term wordt gebruikt voor alle delen (bestaande uit een of meer woorden) die in een zin een bepaalde functie verrichten. Zo zijn het onderwerp en het lijdend voorwerp zinsdelen.

✦ De man kocht een brood.

de man = zinsdeel

een brood = zinsdeel

Aan elkaar of los

Sommige woorden moeten aan elkaar worden geschreven. Andere moeten los van elkaar worden geschreven.

Voorbeelden

Vervang: arrenmoede

Door: arren moede

Vervang: hedentendage

Door: heden ten dage

Vervang: te gelijker tijd

Door: tegelijkertijd

Advies

Grammatik maakt duidelijk welke woorden los van elkaar moeten worden geschreven ("arren moede", "heden ten dage") en welke woorden juist wel aan elkaar moeten worden geschreven ("tegelijkertijd", "toentertijd").

Referenties

Geerts e.a., Algemene Nederlandse Spraakkunst (ANS), p. 630

[Verwante Topics](#)

Aanhalingstekens

Controle op het gebruik van aanhalingstekens in paren.

Voorbeelden

Vervang: Ga met de wind," zei hij.

Door: "Ga met de wind," zei hij.

Advies

Aanhalingstekens moeten in paren gebruikt worden.

Als of dan?

Correct gebruik van het voegwoord van vergelijking.

Voorbeelden

Vervang: Jan is sterker als Gerard.

Door: Jan is sterker dan Gerard.

Advies

In geschreven Nederlands is "dan" het enig juiste voegwoord van vergelijking.

Referenties:

Klein en Visscher, Handboek Verzorgd Nederlands, pp. 227-230.

Renkema, Schrijfwijzer, p. 134

Verwante Topics

Anglicisme

Controle op barbarismen uit het Engels.

Voorbeelden

Vervang: brandnieuw

Door: gloednieuw, fonkelnieuw

Vervang: frontpagina

Door: voorpagina

Vervang: Hij maakt zijn geld makkelijk.

Door: Hij verdient zijn geld makkelijk.

Vervang: U kunt zich opgeven op nr. 056-355881, uitbreiding 212.

Door: U kunt zich opgeven op nr. 056-355881, toestel 212.

Advies

Sommige woorden of uitdrukkingen zijn onder het invloed van het Engels in onze taal ingeslopen hoewel er een correct Nederlands alternatief voor bestaat.

Archaïsch

Verouderde woorden en uitdrukkingen.

Voorbeelden

Vervang: mededelen

Door: meedelen

Advies

Oude woorden kunnen in sommige gevallen oubollig en formeel aandoen. De tekst bestaat dan te veel uit schrijftaal die stijf en statisch overkomt bij de lezer.

Toch is het gebruik van oude woorden niet altijd een stijlfout. Integendeel, er zijn heel wat van deze woorden en uitdrukkingen, bijv. "deemoedig", die charmant of functioneel zijn in een tekst. Oude woorden in een tekst getuigen van taalrijkdom. Veel schrijvers gebruiken archaïsche woorden om het ironische effect. Pas wanneer dit niet de bedoeling is en de uitdrukking zeldzaam is, kunnen we spreken van een stijlfout.

Referenties:

Renkema, Schrijfwijzer, pp. 102-103.

Jan van de Pol, In goed Nederlands, pp. 171-172.

Smedts e.a., Taalboek Nederlands, p. 94, p. 341

✦ [Verwante Topics](#)

Automatische vervangingen

Grammatik signaleert uw persoonlijke verzameling foutieve woorden en uitdrukkingen en vervangt ze automatisch.

Voorbeelden

Vervang: Zij raadt iedereen hte geod beok aan.

Door: Zij raadt iedereen het goed boek aan.

Advies

U kunt zelf een verzameling van woorden en uitdrukkingen en hun gewenste vervangingen maken in de aanvullende woordenlijsten. Het programma zal de foutpatronen uit deze foutenklasse niet alleen signaleren maar meteen ook automatisch vervangen.

Als u de vervangingen voor een woord bewerkt met de optie "Automatisch vervangen bij grammatica-controle" aan, behoort dit foutpatroon tot deze foutenklasse en worden bijgevolg alle vervangingen automatisch uitgevoerd.

Deze foutenklasse functioneert zoals elke andere foutenklasse. U kunt ze dus ook uitzetten. Ze staat standaard aan in alle controlestijlen.

◆ [Verwante Topics](#)

Belgisch / regionaal

Controle op typisch Belgische taalfouten.

Voorbeelden

Vervang: baxter

Door: infuus

Vervang: Zij naamtekent haar boek.

Door: Zij signeert haar boek.

Advies

Sommige woorden of uitdrukkingen zijn alleen in België algemeen gangbaar en behoren niet tot de standaardtaal.

✦ [Verwante Topics](#)

Bepalingen met een voorzetsel

Grammatik waarschuwt u als het maximum van opeenvolgende voorzetselbepalingen wordt overschreden. U kunt zelf deze maximumgrens per controlestijl bepalen.

Voorbeelden

Vervang: De reactie van de commentatoren op de goedkeuring van het voorstel van de politicus door de Tweede Kamer was zeer pessimistisch.

Door: De commentatoren reageerden zeer pessimistisch toen de Tweede Kamer het voorstel van de politicus aannam.

Advies

Een opeenstapeling van voorzetselconstructies maakt een tekst minder leesbaar. Probeer dit te vermijden door bijvoorbeeld minder nominalisering te gebruiken.

Betrekkelijk voornaamwoord

Verkeerd betrekkelijk voornaamwoord.

Voorbeelden

Vervang: We zagen een eland dat aan één poot mank was.

Door: We zagen een eland die aan één poot mank was.

Vervang: Het verhaal wat hij vertelde maakte weinig indruk.

Door: Het verhaal dat hij vertelde maakte weinig indruk.

Advies

Een betrekkelijk voornaamwoord legt het verband tussen een betrekkelijke bijzin en de woordgroep (het antecedent) waarop die bijzin betrekking heeft. In de zin "De man die mij achtervolgde bleek mijn eigen zoon te zijn" legt het betrekkelijk voornaamwoord ("die") het verband tussen het antecedent ("de man") en de handeling uitgedrukt in de bijzin ("mij achtervolgen").

In het gebruik van betrekkelijke voornaamwoorden worden twee soorten fouten gemaakt. De eerste soort heeft betrekking op het taalkundig geslacht of getal van het antecedent. Zo is "een eland dat" onjuist omdat "eland" mannelijk is en "dat" alleen kan verwijzen naar een onzijdig antecedent in het enkelvoud. Zie hiervoor Overeenkomst in getal of geslacht.

De tweede soort fouten komt vaker voor. Het betreft de paren "die/wie" en "dat/wat". Houd als stelregel aan dat "die" en "dat" de juiste betrekkelijke voornaamwoorden zijn:

- ◆ Ik heb een hekel aan kinderen die altijd de aandacht trekken.
- ◆ Ik heb een hekel aan kinderen wie altijd de aandacht trekken. (minder juist)
- ◆ Het verhaal dat hij vertelde maakte weinig indruk.
- ◆ Het verhaal wat hij vertelde maakte weinig indruk. (minder juist)

In de volgende gevallen gebruikt men "wat" en niet "dat":

1. Als het antecedent een volledige zin is.
 - ◆ Hij heeft niets van zich laten horen, wat me zeer teleurstelt.
2. Als er binnen de zin geen antecedent is.
 - ◆ Wat jij wil is nu eenmaal onmogelijk.
3. Na "dat", "datgene", "iets", "niets" en "alles".
 - ◆ Alles wat jij hebt vernield moet ik betalen.
4. Als vragend voornaamwoord.
 - ◆ Wat bedoelt u?

In de volgende gevallen gebruikt men "wie" en niet "die":

1. Als meewerkend voorwerp.
 - ◆ Hij is niet de man (aan) wie men zoiets moet vragen.
2. Als er binnen de zin geen antecedent is.
 - ◆ Wie eens steelt is altijd een dief.
3. Na voorzetsels.
 - ◆ Hij is de enige wethouder in wie ik vertrouwen heb.
4. Als vragend voornaamwoord.
 - ◆ Wie bent u?

Vrijwel niemand zal zich storen aan "Hij is niet de man die men zoiets moet vragen." Grammatik merkt deze fout niet op.

Referenties:

Geerts e.a., Algemene Nederlandse Spraakkunst (ANS), pp. 245-252

- ◆ Verwante Topics

Bijvoeglijke bijzin

Controle op het gebruik van de komma bij beperkende en uitbreidende bijvoeglijke bijzinnen.

Voorbeelden

Vervang: De declaraties, die boven de kilometervergoeding uitstijgen, blijken niet aftrekbaar te zijn (uitbreidend).

Door: De declaraties die boven de kilometervergoeding uitstijgen, blijken niet aftrekbaar te zijn (beperkend).

Advies

Interpunctie maakt de tekst duidelijker leesbaar. In bijvoeglijke bijzinnen heeft het gebruik van de komma aan het begin van de bijvoeglijke bijzin invloed op de betekenis van de tekst.

- ◆ (1) "De managers, die de directie selecteert, krijgen promotie." (uitbreidend)
- ◆ (2) "De managers die de directie selecteert, krijgen promotie." (beperkend)

In zin (1) is er sprake van een groep managers die allemaal geselecteerd worden én bovendien promotie krijgen. In zin (2) krijgen niet alle managers promotie. Dat geldt uitsluitend voor de managers die de directie selecteert. De andere managers krijgen géén promotie. De bijzin beperkt de groep van managers.

Referenties:

Geerts e.a., Algemene Nederlandse Spraakkunst (ANS), pp. 719-721.

Klein en Visscher, Handboek Verzorgd Nederlands, p. 137.

Renkema, Schrijfwijzer, p. 181

Cliché / modieus

Controle op verwaterde uitdrukkingen en al te eigentijds taalgebruik.

Voorbeelden

Vervang: Ik schat hem in op een jaar of veertig.

Door: Ik schat hem op een jaar of veertig.

Advies

Als u er waarde aan hecht een oorspronkelijke indruk te maken, is het van belang deze uitdrukkingen zoveel mogelijk te vermijden.

Referenties:

Jan van de Pol, In goed Nederlands, pp. 174-176

Contaminatie

Controle op het foutief combineren van woorden of uitdrukkingen.

Voorbeelden

Vervang: Het kost duur.

Door: "Het kost veel" of "Het is duur".

Advies

Twee woorden, uitdrukkingen of zinstypen die met elkaar naar betekenis verwant zijn, kunnen door elkaar worden gehaald met als gevolg een foutieve combinatie.

Zo versmelten de werkwoorden "binnendoen" en "indienen" wel eens tot "binnendienen". Zo wordt "als een trein lopen" en "heel goed draaien" gecombineerd tot "als een trein draaien".

Referenties:

Jan van de Pol, In goed Nederlands, pp. 176-177.

Klein en Visscher, Handboek Verzorgd Nederlands, pp. 211-217

✦ [Verwante Topics](#)

Dan of als?

Het correct gebruik van het voegwoord bij het uitdrukken van een gelijkheid.

Voorbeelden

Vervang: Jan is net zo groot dan Piet.

Door: Jan is net zo groot als Piet.

Advies

Onder invloed van het gebruik van "dan" in vergelijkingen (zie: "Als/dan - kwestie) en uit hypercorrectie zijn heel wat taalgebruikers ertoe geneigd ook "dan" te gebruiken bij het uitdrukken van een gelijkheid:

✦ "Zij is net zo sterk dan haar man." (onmogelijk)

Het correcte voegwoord in dit geval is "als":

✦ "Zij is net zo sterk als haar man."

Referenties:

Klein en Visscher, Handboek Verzorgd Nederlands, pp. 227-230.

Renkema, Schrijfwijzer, p. 134

✦ [Verwante Topics](#)

Dubbel woord of interpunctie

Controle op doublures van woorden of interpunctie.

Voorbeelden

Vervang: Het was geweldig op hun hun feestje.

Door: Het was geweldig op hun feestje.

Vervang: Toen het goed weer was,, nam hij vaak vrijaf.

Door: Toen het goed weer was, nam hij vaak vrijaf.

Advies

Verdubbeling van woorden of interpunctie is een veel voorkomende typefout, vooral aan het einde van een regel en het begin van een volgende regel.

Dubbele ontkenning

Controle op meervoudige ontkenningen.

Voorbeelden

Vervang: Ik beloof dat het nooit niet meer gebeurt.

Door: Ik beloof dat het nooit meer gebeurt.

Of: Ik beloof dat het niet meer gebeurt.

Advies

Een dubbele ontkenning betekent vaak juist het omgekeerde van wat u bedoelt. In elk geval maakt een opeenvolging van meerdere ontkennende elementen in een zin de boodschap veel minder duidelijk. Door te veel nuanceringen gaat de kern van de zaak misschien verloren.

Referenties:

Renkema, Schrijfwijzer, pp. 78-79.

Klein en Visscher, Handboek Verzorgd Nederlands, pp. 237-241

Duits

Controle op woorden uit het Duits.

Voorbeelden

Vervang: Linda gaat vrijdag naar de friseur.

Door: Linda gaat vrijdag naar de kapper.

Advies

Voor sommige gangbare Duitse woorden bestaat een aanvaardbaar Nederlands alternatief.

Engels

Controle op woorden uit het Engels.

Voorbeelden

Vervang: Heb je je bestand al gesaved?

Door: Heb je je bestand al opgeslagen?

Advies

Voor sommige gangbare Engelse woorden bestaat een aanvaardbaar Nederlands alternatief.

Frans

Controle op woorden uit het Frans.

Voorbeelden

Vervang: mecaniciens

Door: monteur, technicus

Advies

Voor sommige gangbare Franse woorden bestaat een aanvaardbaar Nederlands alternatief.

♦ [Verwante Topics](#)

Galicisme

Controle op barbarismen uit het Frans.

Voorbeelden

Vervang: fusioneren

Door: fuseren, samensmelten

Vervang: leeggoed

Door: statiegeld

Advies

Onder invloed van het Frans zijn voornamelijk in België woorden en uitdrukkingen in de Nederlandse taal geslopen waarvoor een aanvaardbaar alternatief bestaat.

Gebruik van hoofdletters

Grammatik verbetert woorden die met hoofdletter(s) geschreven moeten worden.

Voorbeelden

Vervang: de poezen zijn dol op annelies.

Door: De poezen zijn dol op Annelies.

Advies

Woorden aan het begin van een zin en eigennamen worden met een hoofdletter geschreven.

Referenties:

Renkema, Schrijfwijzer, pp. 145-153

Geen evenwicht in interpunctie

Controle op interpunctie in paren.

Voorbeelden

Vervang: "Gedraag je als een winnaar, riep de manager.

Door: "Gedraag je als een winnaar," riep de manager.

Advies

Haakjes, accolades en aanhalingstekens moeten altijd in paren worden gebruikt.

Gelijkende woorden

Grammatik wijst u op homonimen die vaak aanleiding geven tot verwarring.

Voorbeelden

Vervang: Hij leidt aan een goedaardige ziekte.

Door: Hij lijdt aan een goedaardige ziekte.

Advies

Sommige woorden vertonen bijna dezelfde spelling of klinken ongeveer gelijk ("moraal" vs. "moreel", "evalueren" vs. "evolueren"), maar hebben een verschillende betekenis.

✦ Verwante Topics

Geografische namen

Controle op foutieve schrijfwijze van eigennamen.

Voorbeelden

Vervang: Idi Amin was een Oegandaan.

Door: Idi Amin was een Ugandees.

Advies

Eigennamen en hun afleidingen vertonen soms speciale spellingvarianten.

In sommige contexten is het beter de Nederlandse versie van een eigenaam te gebruiken ("Liège" -> "Luik"). Voor de spelling van de landnamen houdt Grammatik aan de officiële spelling van de "Lijst van Landnamen" van de Nederlandse Taalunie.

Germanisme

Controle op barbarismen uit het Duits.

Voorbeelden

Vervang: adoptiekind

Door: adoptiekind

Vervang: begeisteren

Door: bezielen

Vervang: onbestemd

Door: onbepaald

Advies

Onder invloed van het Duits zijn er enkele woorden en uitdrukkingen in de Nederlandse taal geslopen waarvoor een aanvaardbaar alternatief bestaat.

Hen of hun?

Het correct gebruik van de voornaamwoorden "hen" en "hun".

Voorbeelden

Vervang: Hij geeft het hen.

Door: Hij geeft het hun.

Advies

De meeste taalgebruikers halen "hen" en "hun" voortdurend door elkaar, hoewel er een duidelijk grammaticaal onderscheid kan worden gemaakt. "Hen" is de objectsvorm en is alleen correct als lijdend voorwerp of na een voorzetsel:

- ◆ "Hij zag hen."
- ◆ "Zij gaf het aan hen."
- ◆ "Zij gaf het hen." (onmogelijk)

Met een voorzetsel schrijven we dus altijd "hen".

"Hun" is alleen correct als meewerkend voorwerp zonder voorzetsel:

- ◆ "Hij gaf hun de bloemen."
- ◆ "Hij zag hun." (onmogelijk)
- ◆ "Hij gaf het aan hun." (onmogelijk)

Deze grammaticale regel is bijzonder kunstmatig. In gesproken taal worden "hen" en "hun" door elkaar gebruikt en vaak vervangen door "ze".

Referenties:

Klein en Visscher, Handboek Verzorgd Nederlands, pp. 209-210

Hulpwerkwoord van tijd

Geen overeenkomst tussen voltooid deelwoord en hulpwerkwoord van tijd.

Voorbeelden

Vervang: Bij die gelegenheid had de buurvrouw nogal geschrokken.

Door: Bij die gelegenheid was de buurvrouw nogal geschrokken.

Advies

Het Nederlands kent twee hulpwerkwoorden van tijd: "hebben" en "zijn". Alle overgankelijke werkwoorden (de werkwoorden die een lijdend voorwerp kunnen krijgen) worden met "hebben" vervoegd:

- ◆ Linda heeft al haar dagboeken weggegooid.
- ◆ We hebben er nog snel enkele gelezen.

Ook alle wederkerende werkwoorden worden met "hebben" vervoegd:

- ◆ Ze heeft zich weer eens verslapen.
- ◆ Daar had ik me beslist niet voor geschaamd.

De meeste onovergankelijke werkwoorden die een verandering van toestand uitdrukken, worden met "zijn" vervoegd:

- ◆ Vannacht is mijn broer pas heel laat thuisgekomen.
- ◆ Het zwembad was plotseling leeggelopen.

Onovergankelijke werkwoorden die geen verandering van toestand uitdrukken worden over het algemeen met "hebben" vervoegd:

- ◆ Hij heeft drie uur in de rij gestaan.
- ◆ Al die tijd heeft het gestormd en geregend.

Op genoemde regel voor onovergankelijke werkwoorden bestaan allerlei uitzonderingen. Ook zijn er werkwoorden die zowel met "hebben" als met "zijn" kunnen worden vervoegd. In die gevallen is er altijd sprake van een betekenisverschil:

- ◆ Hij heeft haar veranderd. (overgankelijk)
- ◆ Zij is sterk veranderd. (onovergankelijk)
- ◆ Ik heb gisteren lekker gefietst. (nadruk op handeling)
- ◆ Ik ben gisteren naar Vlissingen gefietst. (nadruk op verandering van plaats)
- ◆ Bert was mijn woedeaanval al lang weer vergeten. ("zich niet meer herinneren")
- ◆ Bert had zijn agenda vergeten. ("er niet aan gedacht hebben")

Let op: het werkwoord "worden" kiest als hulpwerkwoord van tijd altijd "zijn". In zinnen waarin "worden" optreedt als koppelwerkwoord levert dit geen misverstanden op:

- ◆ Wat ben jij oud geworden.
- ◆ Zij is daar vorig jaar manager geworden.

Verwarrend zijn de gevallen waarin "worden" optreedt als hulpwerkwoord van de lijdende vorm. In de voltooid tijd wordt het voltooid deelwoord "geworden" dan namelijk meestal weggelaten:

- ◆ Al die dagboeken zijn weggegooid (geworden).
- ◆ Onze manager is aan haar heup geopereerd (geworden).

"Weggooien" en "opereren" zijn wel degelijk overgankelijk, en krijgen dus "hebben" als hulpwerkwoord van tijd. De verwarring ontstaat doordat het hulpwerkwoord van tijd in bovenstaande Voorbeelden wordt geselecteerd door het werkwoord dat is weggelaten (geworden).

Referenties:

Geerts e.a., Algemene Nederlandse Spraakkunst (ANS), pp. 519-532.

Klein en Visscher, Handboek Verzorgd Nederlands, pp. 223-226

Informele vorm

Sommige woordvormen zijn kenmerkend voor gesproken taal.

Voorbeelden

Vervang: U kan het niet doen.

Door: U kunt het niet doen.

Advies

De werkwoordsvormen van hulpwerkwoorden zoals "kunnen" en "zullen" hebben varianten voor spreektaal en geschreven taal. Ook andere gangbare inkortingen zoals "A'dam" zijn kenmerkend voor informele communicatie.

In officiële en formele teksten kunt u deze informele vormen beter vermijden.

✦ Verwante Topics

Ingebedde zinnen

Grammatik waarschuwt u wanneer het maximum aantal ingebbedde zinnen overschreden wordt.

Advies

Een ondergeschikte zin kan ingesloten worden door een zin waar hij syntactisch van afhangt. Als dit meermaals in één zin gebeurt, d.w.z. tot op meerdere niveaus van inbedding, wordt het voor de lezer zeer moeilijk om de samenhang van de zin te begrijpen:

✦ "Na de Tour de France worden de fietsen waarop de renners die aan deze slepende tocht hebben deelgenomen, gezwoegd hebben, openbaar geveild voor een goed doel."

Door één of meer ingebbedde zinnen te vermijden (door bv. een ondergeschikte zin achteraan te plaatsen) maakt u de tekst beter leesbaar:

✦ "Na de Tour de France worden de fietsen waarop de renners hebben gezwoegd die aan deze slepende tocht hebben deelgenomen, voor een goed doel openbaar geveild."

Interpunctie

Controle op tal van tikfouten rond het gebruik van leestekens.

Advies

Door snel te typen maakt u soms tikfouten tegen het gebruik van spaties rondom leestekens. Grammatik attendeert u op onderdelen van de tekst waarin eventueel spaties ontbreken of spaties te veel gebruikt zijn.

Leenbetekenis

Controle op het gebruik van woorden in een verkeerde betekenis.

Voorbeelden

Vervang: humane embryo's

Door: menselijke embryo's

Vervang: administratie

Door: regering

Advies

Onder invloed van andere talen (via de buitenlandse media, slechte vertalingen) krijgen sommige bestaande woorden er een oneigenlijke betekenis bij: "Administration" is in het Amerikaans Engels de term voor de regering in het Witte Huis. Soms wordt "administration" domweg vertaald in het Nederlandse "administratie", wat uiteraard heel wat anders betekent.

Referenties:

Renkema, Schrijfwijzer, p. 141

◆ [Verwante Topics](#)

Lidwoord

Het correcte gebruik van het lidwoord.

Voorbeelden

Vervang: Dit gebeurt onder de auspiciën van de Europese Unie.

Door: Dit gebeurt onder auspiciën van de Europese Unie.

Vervang: in open lucht

Door: in de open lucht

Advies

In sommige uitdrukkingen is het gebruik van een lidwoord verplicht, in andere juist incorrect.

Los of vast

Controle op het aan elkaar schrijven van woorden.

Voorbeelden

Vervang: Tenslotte nam hij afscheid.

Door: Ten slotte nam hij afscheid.

Advies

Sommige woordcombinaties hebben aan elkaar geschreven een andere betekenis dan los van elkaar:

- ◆ "ten slotte": tot slot, aan het eind
- ◆ "tenslotte": eigenlijk, per slot van rekening

In: "Tenslotte kwamen de Serviërs en de Bosniërs tot een overeenkomst." wordt bedoeld dat aan het einde van besprekingen een overeenkomst werd bereikt. In deze betekenis moet er dus "ten slotte" staan.

In: "Hij is ten slotte toch nog wel erg jong en onervaren." wordt niet bedoeld dat hij aan het einde jong en onervaren is. "Tenslotte" moet hier juist wel aan elkaar geschreven worden.

Nederland / Vlaanderen

Controle op typisch Belgische begrippen en woorden.

Voorbeelden

Vervang: microgolfoven

Door: magnetron

Advies

Sommige begrippen of woorden ("microgolfoven", "nagel" i.p.v. "spijker") zijn alleen in België algemeen gangbaar en geven daar geen aanleiding tot misverstanden in de communicatie.

Andere woorden ("fysiotherapeut", "kinesist", "kabinet") hebben verschillende betekenissen in beide taalgemeenschappen.

Voor sommige begrippen bestaan er typisch Belgische woorden ("beschutte werkplaats") of sommige zaken komen alleen voor in België ("parastatalen", "inrichtende macht").

Voor communicatie in België vormt deze woordenschat geen probleem. We kunnen dit taalgebruik als correct, zij het regionaal gekleurd Nederlands beschouwen. In Nederland worden deze woorden niet of verkeerd begrepen. Daarom is het aan te raden deze woorden en uitdrukkingen voor communicatie met Nederlanders te vermijden.

✦ [Verwante Topics](#)

Ontbrekende woorden

Controle op zinswendingen waarin een één of meer woorden ontbreken.

Voorbeelden

Vervang: De brief dat hij ontslagen was, deed hem verstommen.

Door: De brief waarin stond dat hij ontslagen was, deed hem verstommen.

Advies

Sommige formuleringen worden ten onrechte ingekort, waardoor grammaticale fouten ontstaan:

✦ "De procureur ging in beroep tegen de vrijspraak van de oorlogsmisdaden beschuldigde gowleider."
(onmogelijk)

Dit moet zijn:

✦ "De procureur ging in beroep tegen de vrijspraak van de van oorlogsmisdaden beschuldigde gowleider."

Overbodig / breedspakig

Controle op omslachtige formuleringen.

Voorbeelden

Vervang: Het is zo dat we het niet precies weten.

Door: We weten het niet precies.

Advies

Sommige zinswendingen zeggen weinig in veel woorden of zijn totaal overbodig. Voor efficiënte communicatie kunt u deze formuleringen beter inkorten of zelfs helemaal weglaten.

Referenties:

Jan van de Pol, In goed Nederlands, p. 162

✦ Verwante Topics

Overeenkomst in getal of geslacht

Geen overeenkomst in getal of geslacht.

Voorbeelden

Vervang: Dit geste is niet in goede aarde gevallen.

Door: Deze geste is niet in goede aarde gevallen.

Advies

Zelfstandige naamwoorden hebben een taalkundig geslacht. Aan de hand daarvan kunnen ze worden onderverdeeld in "de"-woorden (mannelijk en vrouwelijk) en "het"-woorden(onzijdig).

- ◆ de geste (ml, vr) - het gebaar (onz)
- ◆ de zaak (ml, vr) - het proces (onz)
- ◆ de krant (ml, vr) - het blad (onz)

Ook de keuze van het bijbehorende voornaamwoord richt zich naar dit onderscheid. "De"-woorden hebben als aanwijzende voornaamwoorden "deze" en "die", en de verbogen vorm van de andere voornaamwoorden. "Het"-woorden hebben als aanwijzende voornaamwoorden "dit" en "dat", en de onverbogen vorm van de andere voornaamwoorden.

- ◆ die geste - dit gebaar
- ◆ welke zaak - welk proces
- ◆ iedere krant - ieder blad

Bij gebruik in het meervoud gedragen alle zelfstandige naamwoorden zich als "de"-woorden.

- ◆ de geste - de gebaren
- ◆ deze zaken - deze processen
- ◆ onze kranten - onze bladen

Referenties:

Geerts e.a., Algemene Nederlandse Spraakkunst (ANS), pp. 39-52

- ◆ [Verwante Topics](#)

Overtolligheid

Controle op het herhalen van betekenis (tautologieën en pleonasmen).

Voorbeelden

Vervang: hartcardiogram

Door: cardiogram

Advies

In sommige woorden en uitdrukkingen wordt een betekenis of betekenisaspect nodeloos herhaald:

- ◆ In een "tentatieve aanzet" houdt "aanzet" noodzakelijkerwijs al in dat het om iets "tentatiefs" gaat.
- ◆ De "oorzaak is te wijten aan" drukt tot twee keer toe de notie van oorzakelijkheid uit.
- ◆ "... zoals bijvoorbeeld ..." verwijst tot twee keer toe naar het exemplarische karakter van de opsomming.

Referenties:

Klein en Visscher, Handboek Verzorgd Nederlands, pp. 218-222

- ◆ [Verwante Topics](#)

Passieve vormen

Controle op te veel passieve vormen.

Voorbeelden

Vervang: U wordt door ons gewaardeerd.

Door: Wij waarderen u.

Advies

Grammatik waarschuwt u wanneer het toegestane aantal passieve vormen in de laatste 10 zinnen wordt overschreden. U kunt zelf deze maximumgrens per controlestijl bepalen. Passieve vormen kunnen uw taal omslachtig en weinig dynamisch maken. Er zijn echter heel wat situaties waarin ze functioneel zijn.

Grammatik kan u attenderen op overmatig gebruik van passieve vormen, maar dat betekent niet dat u ze altijd moet vermijden.

Referenties:

Renkema, Schrijfwijzer, pp. 93-98

Pejoratief taalgebruik

Controle op negatief gekleurde woorden.

Voorbeelden

Vervang: De vertoningen beginnen vanaf 20.00 uur.

Door: De voorstellingen beginnen vanaf 20.00 uur.

Advies

Woorden met een negatieve bijklank zijn vanzelfsprekend alleen op hun plaats als de negatieve bijklank bewust wordt nagestreefd.

Persoonlijk voornaamwoord

Controle op de juiste vorm van het persoonlijk voornaamwoord.

Voorbeelden

Vervang: Ik ben even oud als haar.

Door: Ik ben even oud als zij.

Advies

Na "als" en "dan" moet de onderwerpsvorm ("zij") gebruikt worden i.p.v. de voorwerpsvorm ("haar").

Fout is:

✦ "Marloes eet meer dan mij." (onmogelijk)

Dit moet zijn:

✦ "Marloes eet meer dan ik."

Referenties:

Klein en Visscher, Handboek Verzorgd Nederlands, pp. 229-230

Probleem met alinea

Grammatik wijst u op problemen met de opbouw van uw tekst.

Advies

Kenmerkend voor een goed geschreven tekst is een duidelijke indeling in paragrafen en alinea's. Een paragraaf behandelt telkens één algemeen idee in enkele alinea's of zinnen.

Opmerkingen over te korte of te lange alinea's zijn een aanwijzing om aan de structuur van de tekst te sleutelen.

Purisme

Controle op hypercorrect taalgebruik.

Voorbeelden

Vervang: Jullie dansen onder mijn regenscherf.

Door: Jullie dansen onder mijn paraplu.

Advies

Uit een overdreven taalzuiveringsdrang of uit vrees voor het gebruik van correcte Nederlandse leenwoorden zijn er voornamelijk in België woorden in zwang gekomen die woorden van vreemde origine zouden moeten vervangen. De meeste taalgebruikers accepteren deze woorden ("hefschroefvliegtuig", "voetpad") niet als correct Nederlands.

✦ [Verwante Topics](#)

Schrijftaal

Controle op te formeel taalgebruik.

Voorbeelden

Vervang: toorn

Door: drift, boosheid, woede, kwaadheid

Advies

Grammatik attendeert u op verheven woorden.

Spelling

Spellingcontrole op basis van een uitgebreid woordenboek.

Voorbeelden

Vervang: De adellijke impressario houdt van poetische wandelingen.

Door: De adellijke impresario houdt van poëtische wandelingen.

Vervang: De woordvoerders spraken elkaar tegen.

Door: De woordvoersters spraken elkaar tegen.

Vervang: Hij loopte naar het einde van de straat.

Door: Hij liep naar het einde van de straat.

Advies

Op basis van een woordenboek met meer dan 150.000 woorden, morfologische technologie om de woordvormen daarvan af te leiden en vier strategieën om de correcte schrijfwijze te vinden, corrigeert Grammatik uw spelfouten:

- ◆ gebruik van hoofdletters (duitsland);
- ◆ typfouten (treffzeker, muziekinstrumen);
- ◆ morfologische fouten (schipje, draagde, breekte);
- ◆ fonetische fouten (mistifiseren, myrakuleus) en spellingvarianten (faktor, aksijns).

Spelling werkwoordsvorm

Geen overeenkomst in getal of persoon tussen onderwerp en persoonsvorm.

Voorbeelden

Vervang: Hij vind mij een zeur.

Door: Hij vindt mij een zeur.

Advies

Het onderwerp en de persoonsvorm van een zin dienen in getal en persoon overeen te komen. Als het getal van het onderwerp enkelvoud is, mag de persoonsvorm niet in het meervoud staan, zoals in "Hij vinden mij een zeur." Als het onderwerp in de derde persoon staat, moet de persoonsvorm zich richten naar de derde persoon. "Hij vind mij een zeur" is fout, omdat het onderwerp ("hij") de derde persoon heeft, terwijl de persoonsvorm ("vind") juist alleen past bij de eerste persoon ("ik vind") en bij de tweede persoon in geval van inversie ("vind jij").

Voor een grondige studie van deze materie zult u uw toevlucht moeten nemen tot de taalkundige literatuur. Onderaan deze tekst staan enkele betrouwbare bronnen vermeld. Hier is alleen plaats voor een overzicht van de klassieke vergissingen.

- ◆ Hij vind mij een zeur. (fout)
- ◆ Hij vindt mij een zeur.

Wanneer de werkwoordstam eindigt op een "d", zoals in geval van "vinden", schrijft men "dt" voor de derde persoon enkelvoud: "iedereen vindt", "de regering vindt", "vindt u?" enz.

Ook de tweede persoon enkelvoud krijgt "dt", als het onderwerp er tenminste aan voorafgaat ("je vindt"). Maar:

- ◆ Vindt je mij een zeur? (fout)
- ◆ Vind je mij een zeur?

Als het onderwerp volgt op de persoonsvorm (inversie), vervalt de uitgangs-"t" bij de tweede persoon enkelvoud. Dus "vind je", naar analogie van "denk je".

- ◆ Dat gebeurd hier nogal eens. (fout)
- ◆ Dat gebeurt hier nogal eens.
- ◆ Ik heb te lang op je vertrouwt. (fout)
- ◆ Ik heb te lang op je vertrouwd.

Bij werkwoorden met voorvoegsels als "ge", "be" en "ver", waarvan het voltooid deelwoord eindigt op "d", worden de persoonsvorm ("dat gebeurt", "u betaalt", "hij vertrouwt") en het voltooid deelwoord ("dat is gebeurd", "u heeft betaald", "hij heeft vertrouwd") vaak verward.

- ◆ Het gedrag van mijn collega baard mij zorgen. (fout)
- ◆ Het gedrag van mijn collega baart mij zorgen.
- ◆ Dat plannetje deugd niet helemaal. (fout)
- ◆ Dat plannetje deugt niet helemaal.

Enkele persoonsvormen op "t" veranderen in een geheel ander woord (meestal een zelfstandig naamwoord) wanneer men de laatste letter vervangt door een "d". Bekende gevallen zijn "baart/baard", "bant/band", "deugt/deugd", "maant/maand" en "runt/rund."

Referenties:

Geerts e.a., Algemene Nederlandse Spraakkunst (ANS), pp. 831-835.

Klein en Visscher, Handboek Verzorgd Nederlands, pp. 30-41, pp. 155-166

Spreektaal

Controle op woorden en uitdrukkingen uit de gesproken taal.

Voorbeelden

Vervang: De lezing zal pak 'm beet één uur duren.

Door: De lezing zal ongeveer één uur duren.

Advies

Wat algemeen gangbaar en aanvaard is in gesproken taal, is op papier niet altijd gepast.

✦ Verwante Topics

Staannde uitdrukkingen

Correcte verbuiging van woorden in oude, versteende uitdrukkingen.

Voorbeelden

Vervang: de eersten de besten

Door: de eerste de besten

Vervang: om de brode

Door: om den brode.

Advies

De gangbare staannde uitdrukkingen worden vaak verkeerd geschreven omdat de taalgebruiker niet meer vertrouwd is met de archaische verbuiging van lidwoorden, bijvoeglijke naamwoorden en zelfstandige naamwoorden.

Referenties:

Klein en Visscher, Handboek Verzorgd Nederlands, pp. 114-120.

Renkema, Schrijfwijzer, pp. 103-104, pp. 174-175

✦ Verwante Topics

Te lange zin

Controle op het overschrijden van de maximum toegelaten zinslengte.

Voorbeelden

Vervang: Daarvan uitgaande heeft Mark, na het inschatten van het probleem, geen onjuiste beslissing genomen, ook niet op basis van de argumenten die een causaal verband aantonen tussen de aanwezigheid van statische elektriciteit en brandbare elementen en kan er bijgevolg geen sprake zijn van het betalen van een aansprakelijkheidsvergoeding om de begroting van de benadeelde in evenwicht te houden.

Door: Mark heeft het probleem juist ingeschat en ernaar gehandeld. Er zijn weliswaar tegenargumenten die wijzen op het gevaar van statische elektriciteit in combinatie met brandbare elementen. Dit houdt niet in dat de gevorderde schade betaald moet worden.

Advies

Lange zinnen zijn vaak moeilijk te lezen en nog moeilijker te begrijpen. Probeer niet te veel informatie in één zin te proppen.

Vaag taalgebruik

Controle op vage, nietszeggende woorden in uw tekst.

Voorbeelden

Vervang: In zijn algemeenheid zijn immers velerlei aspecten in deze zaak onderbelicht.

Door: Heel wat facetten in deze zaak zijn onderbelicht.

Advies

Overmatig gebruik van vage woorden draagt niet bij tot de leesbaarheid van een tekst en tot het efficiënt medelen van een boodschap. U kunt zelf het maximum toegestane aantal nietszeggende woorden en stopwoorden bepalen.

✦ Verwante Topics

Vaak verward

Controle op woorden die, wegens hun gelijkenis met een ander woord of om andere redenen, wel eens in een verkeerde context voorkomen.

Voorbeelden

Vervang: De hond gromt gevaarlijk.

Door: De hond gromt vervaarlijk.

Advies

Sommige woorden lijken op elkaar of worden wel eens in de verkeerde context geplaatst omdat het betekenisverschil niet altijd volledig duidelijk is. Synoniemen kunnen niet in alle contexten door elkaar gebruikt worden.

✦ Verwante Topics

Vervangingen gebruiker

Grammatik signaleert uw persoonlijke verzameling foutieve woorden en uitdrukkingen.

Voorbeelden

Vervang: Zij raadt iedereen hte geod beok aan.

Door: Zij raadt iedereen het goed boek aan.

Advies

U kunt zelf een verzameling van woorden en uitdrukkingen en hun gewenste vervangingen maken in de aanvullende woordenlijsten.

Als u de vervangingen voor een woord bewerkt met de optie "Automatisch vervangen bij grammatica-controle" uit, behoort dit foutpatroon tot deze foutenklasse. Grammatik vraagt u om bevestiging voor het uitvoeren van de vervanging.

Deze foutenklasse functioneert zoals elke andere foutenklasse. U kunt ze dus ook uitzetten. Ze staat standaard aan in alle controlestijlen.

✦ Verwante Topics

Voegwoord

Het correcte gebruik van voegwoorden.

Voorbeelden

Vervang: Op het moment als hij binnenkwam, werd iedereen stil.

Door: Op het moment dat hij binnenkwam, werd iedereen stil.

Advies

Onder invloed van de spreektaal en/of het dialect gebruiken we soms het verkeerde voegwoord.

Voorzetsel

Controle van het correct gebruik van het voorzetsel.

Voorbeelden

Vervang: Hij is ongevoelig aan koude.

Door: Hij is ongevoelig voor koude.

Vervang: Het wordt verkocht aan een lage prijs.

Door: Het wordt verkocht voor/tegen een lage prijs.

Advies

Er zijn enkele typische verwarringen wat betreft het gebruik van het correcte voorzetsel. Uitdrukkingen worden door elkaar gehaald of onder invloed van een dialect of een andere taal wordt het verkeerd voorzetsel gebruikt. Grammatik signaleert de meest voorkomende fouten.

Vulgair

Grammatik maakt u attent op al te vulgaire woorden.

Advies

U heeft - misschien zelfs onbewust - woorden gebruikt die te grof of gemeen zijn voor het formele karakter van uw tekst. Overweeg of dit taalgebruik wel geschikt is voor het type communicatie dat u beoogt.

Wederkerend voornaamwoord

Wederkerend voornaamwoord ontbreekt of is ten onrechte gebruikt.

Voorbeelden

Vervang: Hij gedroeg als een kleuter.

Door: Hij gedroeg zich als een kleuter.

Vervang: Ze beseffen zich dat het zo niet langer gaat.

Door: Ze beseffen dat het zo niet langer gaat.

Advies

Wederkerende voornaamwoorden kunnen optreden bij allerlei klassen van werkwoorden. Karakteristiek is dat het voornaamwoord terugslaat op het onderwerp van de zin:

- ◆ Hij bekeerde zich tot de Islam.
- ◆ Ze sneed zich in de vinger.

Werkwoorden als "bekeren" en "snijden" heten "toevallig wederkerende werkwoorden", omdat ze in plaats van een wederkerend voornaamwoord even goed een gewoon lijdend voorwerp bij zich kunnen hebben:

- ◆ Hij bekeerde haar tot de Islam.
- ◆ Ze sneed hem in de vinger.

Daarnaast bestaat er een beperkte groep van "verplicht wederkerende werkwoorden." Deze gaan altijd vergezeld van een wederkerend voornaamwoord:

- ◆ Je gedraagt je als een kleuter.
- ◆ Schaam je je niet een beetje?
- ◆ Je gedraagt haar als een kleuter. (onmogelijk)
- ◆ Schaam je hem niet een beetje? (onmogelijk)

Verplicht wederkerende werkwoorden verdragen zelfs de "zelf"-vorm van het wederkerend voornaamwoord niet in hun buurt. Toevallig wederkerende werkwoorden doen dat wel:

- ◆ Ze sneed zichzelf in de vinger.
- ◆ Schaam je jezelf niet een beetje? (onmogelijk)

Moedertaalsprekers van het Nederlands maken nauwelijks fouten met wederkerende voornaamwoorden. Alleen bij synonieme werkwoorden waarvan de ene wel en de andere niet wederkerend is, treedt soms verwarring op:

- ◆ Ze realiseren zich dat het zo niet langer gaat.
- ◆ Ze beseffen zich dat het zo niet langer gaat. (onmogelijk)
- ◆ Ik kan me met geen mogelijkheid voorstellen dat hij failliet gaat.
- ◆ Ik kan me met geen mogelijkheid begrijpen dat hij failliet gaat. (onmogelijk)

Referenties:

Geerts e.a., Algemene Nederlandse Spraakkunst (ANS), pp. 178-185, pp. 417-419

Zinsvariatie

Grammatik maakt een opmerking als een zin tot drie keer toe met hetzelfde woord begint in de laatste tien zinnen.

Voorbeelden

Vervang: We hadden een fantastische vakantie. We hadden veel dingen te doen. We zwommen. We aten nadien. We speelden volleybal.

Door: We hadden een fantastische vakantie. Er waren veel dingen te doen. Eerst gingen we zwemmen, daarna aten we en nadien speelden we volleybal.

Advies

Herhaling van zinsonderdelen maakt een tekst eentonig. Met wat meer variatie in uw formuleringen houdt u de aandacht van de lezer beter vast en verhoogt u het leesplezier.

Aanbevolen lectuur

- ANP/GPD, Correct Nederlands, 's-Gravenhage, Uitgeverij Elmar B.V., 1991.
- APELDOORN C.G.L., Twijfelgevallen Nederlands, Uitgeverij Het Spectrum, 1983.
- CLAES F.J., Verschuieren Groot Woordenboek, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 1991.
- COCKX P., Taalwijzer, Leuven, Davidsfonds
- DE BOER W. TH. e.a., Wolters' Woordenboek Nederlands, Leuven, Wolters, 1993.
- GEERTS G., HEESTERMANS H., van Dale Groot Woordenboek der Nederlandse Taal, Antwerpen, van Dale Lexicografie, 1992.
- GEERTS G. e.a., Algemene Nederlandse Spraakkunst, Leuven, Wolters, 1984.
- HEIDBUCHEL H. e.a., AN woordenboek voor correct taalgebruik, Antwerpen, Heidelberg-Orbis, 1987.
- INL, Herziene Woordenlijst van de Nederlandse Taal, 's-Gravenhage, SDU Uitgeverij, 1990.
- KLEIN M., VISSCHER J., Handboek Verzorgd Nederlands, Groningen, Martinus Nijhoff Uitgevers, 1992.
- LIBENS M., Taalbaak, Zaventem, Kluwer, 1993.
- PAARDEKOPER P.C., ABN-Gids, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 1990.
- PENNINCKX W., BUYSE P., Correct taalgebruik, Kortrijk-Heule, UGA, 1991.
- PIEETE A., DE HEER C.J., Incorrect Nederlands, Zutphen, Uitgeversmaatschappij Thieme, 1991.
- RENKEMA J., Schrijfwijzer, 's-Gravenhage, SDU Uitgeverij, 1989.
- SMEDTS W., Dag in dag uit van woord tot woord, Leuven, ACCO, 1992.
- SMEDTS W., VAN BELLE W., Taalboek Nederlands, Kapellen, Uitgeverij Pelckmans, 1993.
- VAN DE POL J., In goed Nederlands, Zuid-Scharwoude, 1993.
- VAN DER HORST P.J., Leestekenwijzer, 's-Gravenhage, SDU Uitgeverij, 1990.
- VAN DER HORST P.J., Taal en Tekst van A tot Z, Zutphen, W.J. Thieme, 1988.
- VAN GESSEL H. e.a., De Volkskrant Stijlboek, 's-Gravenhage, SDU Uitgeverij, 1992.
- VAN STERKENBURG P.G.J. e.a., van Dale Groot Woordenboek van hedendaags Nederlands, Antwerpen, van Dale Lexicografie, 1991.
- Voorzetten 41, Lijst van landnamen, 's-Gravenhage, Stichting Bibliographia Neerlandica, 1993.

Controlestijlen

Wanneer u voor een controlestijl kiest, zet Grammatik typografische, grammaticale en stilistische foutenklassen aan om zich aan te passen aan de gewenste stijl voor uw type document. U kunt kiezen uit acht vooraf gedefinieerde controlestijlen:

- Spelling Plus
- Snel nakijken
- Zeer strikt
- Zeer strikt (in België)
- Zakelijk
- Persoonlijk
- Technisch / Wetenschappelijk
- Commercieel

Grammaticale termen

Verklaring van grammaticale termen gebruikt in Grammatik.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	Lists	

A

- ◆ aanvoegende wijs
- ◆ actieve vorm
- ◆ adjectief
- ◆ antecedent
- ◆ antoniem
- ◆ artikel

B

- ◆ barbarisme
- ◆ belgicisme
- ◆ beperkend
- ◆ betrekkelijk voornaamwoord
- ◆ bezittelijk voornaamwoord
- ◆ bijvoeglijke bepaling
- ◆ bijvoeglijke bijzin
- ◆ bijvoeglijk naamwoord
- ◆ bijwoord
- ◆ bijzin

C

- ◆ comparatief

D

E

- ◆ eigenaam
- ◆ eufemisme

F

- ◆ fonetische fout
- ◆ formeel

G

- ◆ gewestelijk

H

- ◆ homoniemen
- ◆ hoofdwerkwoord
- ◆ hulpwerkwoord
- ◆ hypercorrect

I

- ◆ ingebede zin
- ◆ infinitief
- ◆ informeel
- ◆ intransitief
- ◆ inversie

J

K

- ◆ koppelwerkwoord

L

- ◆ lidwoord
- ◆ lijdend voorwerp

M

- ◆ meewerkend voorwerp
- ◆ meewerkende vorm
- ◆ modaal werkwoord
- ◆ morfologische fout

N

- ◆ nevenschikte zin
- ◆ nevenschikkend voegwoord
- ◆ nevenschikking
- ◆ nominalisering

O

- ◆ object
- ◆ onderwerp
- ◆ onderwerpsvorm
- ◆ onovergankelijk
- ◆ onscheidbaar samengesteld werkwoord
- ◆ ontkennend
- ◆ onverbogen vorm
- ◆ oorzakelijk voorwerp
- ◆ overgankelijk
- ◆ overtreffende trap

P

- ◆ passieve vorm
- ◆ persoonlijk voornaamwoord
- ◆ persoonsvorm
- ◆ pleonasme
- ◆ prepositie

Q**R**

- ◆ reflexief
- ◆ relativum
- ◆ regionaal

S

- ◆ samenstelling
- ◆ scheidbaar samengesteld werkwoord
- ◆ stopwoord
- ◆ subject
- ◆ substantief
- ◆ superlatief
- ◆ synoniem

T

- ◆ tautologie
- ◆ tegenwoordige tijd
- ◆ telbaar
- ◆ temporeel
- ◆ tijdbepalend
- ◆ toegelaten spelling
- ◆ toekomende tijd
- ◆ transitief
- ◆ trema
- ◆ typfouten

U

- ◆ uitbreidend

V

- ◆ verbogen vorm
- ◆ verbuiging
- ◆ vergroten trap
- ◆ verleden tijd
- ◆ verouderd
- ◆ voegwoord
- ◆ voltooid deelwoord
- ◆ voorkeurspelling
- ◆ voornaamwoord
- ◆ voornaamwoordelijk bijwoord
- ◆ voorwerpsvorm

- ◆ voorzetsel
- ◆ voorzetseluitdrukking
- ◆ vreemd woord

W

- ◆ wederkerend
- ◆ wederkerend voornaamwoord
- ◆ werkwoord
- ◆ werkwoordstam
- ◆ woordvorm

X

Y

Z

- ◆ zelfstandig
- ◆ zelfstandig naamwoord
- ◆ zinsdeel

Foutenklassen

Beschrijving van de fouten die Grammatik detecteert in uw teksten.

- ◆ Aan elkaar of los
- ◆ Aanhalingsteken
- ◆ Als of dan?
- ◆ Anglicisme
- ◆ Archaïsch
- ◆ Automatische vervangingen
- ◆ Belgisch / regionaal
- ◆ Bepalingen met een voorzetsel
- ◆ Betrekkelijk voornaamwoord
- ◆ Bijvoeglijke bijzin
- ◆ Cliché / modieus
- ◆ Contaminatie
- ◆ Dan of als?
- ◆ Dubbel woord of interpunctie
- ◆ Dubbele ontkenning
- ◆ Duits
- ◆ Engels
- ◆ Frans
- ◆ Gallicisme
- ◆ Gebruik van hoofdletters
- ◆ Geen evenwicht in interpunctie
- ◆ Gelijkende woorden
- ◆ Geografische namen
- ◆ Germanisme
- ◆ Hen of hun?
- ◆ Hulpwerkwoord van tijd
- ◆ Informele vorm
- ◆ Ingebedde zinnen
- ◆ Interpunctie
- ◆ Leenbetekenis
- ◆ Lidwoord
- ◆ Los of vast
- ◆ Nederland / Vlaanderen
- ◆ Ontbrekende woorden
- ◆ Overbodig / breedsprakig
- ◆ Overeenkomst in getal of geslacht
- ◆ Overtolligheid
- ◆ Passieve vormen
- ◆ Pejoratief taalgebruik
- ◆ Persoonlijk voornaamwoord
- ◆ Probleem met alinea
- ◆ Purisme
- ◆ Schrijftaal
- ◆ Spelling
- ◆ Spelling werkwoordsvorm
- ◆ Spreektaal
- ◆ Staande uitdrukkingen
- ◆ Te lange zin
- ◆ Vaag taalgebruik
- ◆ Vaak verward
- ◆ Vervangingen gebruiker
- ◆ Voegwoord
- ◆ Voorzetsel
- ◆ Vulgair
- ◆ Wederkerend voornaamwoord
- ◆ Zinsvariatie

